

MERKEL'İN GÜNEY KAFKASYA ZİYARETİ: BÖLGEYEYLE İLGİLİ ALMAN ULUSAL ÇIKARLARININ ORTAYA KONULUŞU VE OLASI AÇMAZLAR

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

Analiz No : 2018 / 22

07.09.2018

Almanya Federal Şansölyesi Angela Merkel, 23-25 Ağustos 2018 tarihleri arasında üç Güney Kafkasya ülkesi Gürcistan, Ermenistan ve Azerbaycan'ı ziyaret etti. Bazı uluslararası medya kaynakları (Sputnik gibi) ziyaretleri benzeri görülmemiş olarak nitelendirdi. Bu bağlamda, bu ziyaretlerden hemen önce, Merkel ile Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin arasında 18 Ağustos'ta Berlin dışındaki Meseberg'de, üç ay içinde yapılan ikinci toplantıya ilişkin olarak ileri sürülen görüşlere ve yapılan analizlere tanık olduk. Uluslararası basında, bu toplantıda enerjiye odaklanan ikili meselelerin ve Nord Stream 2 gaz boru hattının da tartışıldığı bildirildi.[1]

İlginçtir ki, Avrupa Konseyi Dış İlişkiler Konseyi (başlangıçta, diğerlerinin yanı sıra, George Soros'un Açık Toplum Vakfı tarafından finanse edilen bir pan-Avrupa düşünce kuruluşu), söz konusu toplantı ve Merkel'in Güney Kafkasya'ya yaptığı ziyaretle ilgili popüler ABD televizyon dizisi Breaking Bad'e atıfta bulunan bir başlık ile dikkat çekici bir analiz yayınladı. Analizde, Walter White'ın "Breaking Bad" karakteri ile Bayan Merkel arasında uygunsuz ve saygısız bir benzerlik kurularak aşağıda alıntısı yapılan ifadeler kullanıldı::

> Rakip karteller arasındaki rekabete benzemeye başlayan uluslararası bir düzende, Angela Merkel bir çeşit jeopolitik Walter White haline gelmeyi riske alıyor.
>
> Popüler televizyon dizisi Breaking Bad adlı televizyon dizisinde, son zamanlarda terminal akciğer kanseri tanısı alan bir kimya öğretmeni olan Walter White, ailesinin tedavisini karşılayamayacağından ya da öldükten sonra kendilerine bakamayacağından korkar. Umutsuzluk içinde, işini sürdürebilmesi ve sevdiği insanları korumak için gözle görülür bir suç sarmalına iniş yapması için uyuşturucu üretmeye ve satmaya başlar. Onun asil davası sonunda, ailesine yoksulluk ve kanserden daha fazla zarar veren bir suç rampasına dönüşüyor. Bazı gözlemcilere göre, Almanya Başbakanı Angela Merkel - Rusya'nın yaptırımları konusundaki sert tavrıyla tanındı - Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile yakın bir tarihte Meseberg

toplantısında benzer bir inişe başlamış olabilir.

Analiz, Merkel'in Güney Kafkasya'ya yaptığı ziyareti referans alarak devam ediyor ve şunları söylüyor:

> Merkel, Güney Gaz Koridorunu, Putin ile görüşmesinden birkaç gün sonra Gürcistan, Ermenistan ve Azerbaycan'ı ziyaret ettiğinde canlandırma çabalarını araştırdı. Bu önerilen proje, Avrupa'ya Moskova'ya bağımlılığı azaltacak ve ülkenin Avrupa enerji tedarik zincirinde daha önemli bir rol kazanacağı için Türkiye'yi istikrara kavuşturmaya yardımcı olabilir.

Analiz, üstü kapalı bir uyarıyla sona eriyor:

> Merkel, bir tür jeopolitik Walter White olma riskini taşıyor - trajik bir figür, sevdiği insanları korumak için gittikçe daha da zorlaşan koşullar ortaya çıkarıyor ve bir şekilde bunların işe yarayacağını umuyor. Rakip karteller arasındaki bir rekabete, bir zamanlar Batı'nın öngördüğü kural tabanlı sistemden daha fazla benzemeye başlayan uluslararası bir düzende, iyi niyetli bir başka kimya öğretmeni de bir dizi, oldukça dramatik bir çıkmazla karşı karşıya.

Federal Şansölye Merkel'in kişisel web sayfasına göre, Güney Kafkasya ülkeleri Gürcistan, Ermenistan ve Azerbaycan Avrupa Komşuluk Politikası kapsamındadır ve 2008/2009'dan bu yana AB'nin Doğu Ortaklığının birer parçası olmuşlarıdır. Gürcistan AB ile bir Ortaklık Anlaşması imzalamıştır. Alman hükümeti, bölgenin olumlu olarak geliştiğini görmek ve bu devletlerin demokrasi ve hukukun üstünlüğü için çalıştığını görmek istemektedir. Web sayfasında, Tiflis ziyaretinin başlangıcında Şansölyenin, Gürcistan'ın toprak bütünlüğünün bir savunucusu olduğunu ve Alman hükümetinin Abhazya ve Güney Osetya'daki ihtilaflara barışçı bir çözüm bulma çabalarını desteklemeye devam ettiğini vurguladığı bildirilmektedir.Ayrıca, Almanya'nın bu çatışmaları çözmek için elinden geleni yapmaya çalışacağı da vurgulanmaktadır. Başbakan Mamuka Bakhtadze ile düzenlediği basın toplantısında Merkelin , toplam 193 milyon avro değerinde iki mali işbirliği anlaşmasının imzalanacağına işaret ettiği kaydedilmektedir. Bu miktar, diğer projelerin yanında, bir gaz depolama tesisi kurmak ve içme suyu tedarik ve sıhhi tesisat sistemlerinin geliştirilmesine yardımcı olmak için kullanılacaktır.

Söz konusu web sayfasına göre, Merkel'in güzergahında bir sonraki durak Ermenistan'dır. Ermenistan ve Azerbaycan'ın uzun yıllardır Dağlık Karabağ bölgesi üzerindeki bir çatışmaya kilitlendikleri belirtiliyor. Fransa, Rusya ve Amerika Birleşik Devletleri'nin ortaklaşa yürüttüğü Minsk Grubu, olası çözümlerin belirlenmesini amaçlayan uluslararası bir tartışmalar platformudur ve Almanya, AB ortaklarıyla birlikte AGİT liderliğindeki Minsk Grubu ve AB Güney Kafkasya Özel Temsilcisi'nin müzakerelerini desteklemektedir.

Merkel'in 1915 olaylarıyla ilgili anma törenine Erivan'daki ziyareti Federal Şansölyenin internet sitesinde şöyle özetleniyor:

> Şansölye Angela Merkel'in Ermenistan ziyareti, çelengi koyduğu Tsitsernakaberd Anıtı'nda başladı. Şansölye, 'Ermenistan'ın dostları ve ortakları olarak, biz Almanlar 1915 ve takip eden yıllarda Ermenilerin uğradığı zulümlerin son derece farkındayız'

şeklinde belirtti. Bu acı unutulmayacak. Almanya bunu sağlamak için üstüne düşeni yapacak.

Aynı web sayfasına göre, Merkel Azerbaycan'da Cumhurbaşkanı Ilham Aliyev ile, Almanya ve AB ile ilişkileri, enerji kaynakları ve insan hakları hakkında görüşmek üzere bir araya geldi. Şansölye, Azerbaycan'ın enerji tedarik sektöründeki önemini vurguladı ve Azerbaycan için "Avrupa Birliği olarak enerji kaynaklarımızı çeşitlendirme hamleleri açısından için önemli bir faktör" diyerek altını çizdi. Azerbaycan ve komşu Ermenistan'ı on yıldan beri bölen Dağlık Karabağ bölgesi çatışmasına atıfta bulundu.

Merkel, "Bu çatışmanın çözülmesinin Almanya'nın çıkarına olduğu" gerçeğinin altını çizdi. [2] Azerbaycan'ın Alman milletvekili Albert Weiler'e Bakü'nün izni olmadan Dağlık Karabağ'ın başkenti turuna katılmış olması nedeniyle Azerbaycan'a yaptığı yolculukta Başbakan Angela Merkel'e eşlik etmesine izin vermeyi reddettiği belirtilmelidir. Merkel'in delegasyonuna dahil edilmeye teşebbüs edilmesi, masum bir dikkatsizlik olarak düşünülemez. [3]

Almanya'nın yukarıda belirtilen resmi ifadelerinden de anlaşılacağı gibi, Merkel'in Gürcistan ve Azerbaycan'a yaptığı ziyaretler, esas olarak ekonomik durumları vurgulayan bir dilde yansıtılmakta ve söz konusu ülkelerin jeostratejik önemi ön plana çıkmaktadır. Avrupa enerji arzının ziyaret sırasında bir numaralı sorun olduğu aşikar. Aslında, Azerbaycan ve Gürcistan, Hazar ve Karadeniz arasında ulaşım koridorunu oluşturan anahtar ülkelerdir. Avrupa'ya giden enerji ve ulaşım bağlantıları bu iki ülke üzerinden atılmaya başlandı. Bakü-Tiflis-Kars demiryolu sayesinde Avrupa ile Orta Asya ve Çin pazarları arasında bir köprü olacaklar.[4]

Almanya'nın, Merkel'in Azerbaycan ve Gürcistan'a yaptığı ziyaretleri ile Nord Stream-2 doğalgaz boru hattı seçeneklerini ciddi bir şekilde araştırdığı görülüyor. Bu hareketi, Alman Dışişleri Bakanı Heiko Maas'ın Amerika Birleşik Devletleri'yle nükleer anlaşmayı canlı tutmaya yardım edebilecek bir ödeme sistemi oluşturması için Avrupa'ya yaptığı son çağrıyla birlikte yorumlamak yerinde olacaktır.[5] Bu gelişmeler, Almanya'nın, ulusal çıkarları ve AB'nin çıkarlarını göz önünde bulundurarak, Güney Kafkasya'da uzak görüşlü politikalar izlemeye çalıştığı yönündeki işaretler olarak düşünülebilir. Nitekim Rusya, İran, Azerbaycan, Kazakistan ve Türkmenistan arasında Hazar Denizi'nin nasıl bölüneceğine dair son sınır anlaşması da önemli bir gelişmedir. Bu anlaşma, gelecekte Türkmen gazını da Azerbaycan ve Türkiye üzerinden Avrupa'ya getirebilir. Kısacası Merkel'in Güney Kafkasya ülkelerine ve özellikle Azerbaycan ve Gürcistan'a yaptığı son ziyaretler jeopolitik açıdan önemli bir bölgeye stratejik bir ziyaret olarak nitelendirilmeyi hak ediyor gibi görünmektedir.

Merkel'in Ermenistan'a yaptığı ziyarete gelince, aynı sözleri belirtmek mümkün görünmüyor. İfadelerde Ermenistan'ın jeostratejik öneminden özel olarak bahsedilmemiştir. Ayrıca Ermenistan ile özel anlaşmalara açık bir referans görmüyoruz; sadece Dağlık Karabağ sorununa bir çözüm bulmaktan bahsedilmiştir. Merkel'in ziyareti ile ilgili olarak, Ermeni basınının 1915 olaylarını nasıl karakterize ettiği meselesiyle ilgilenmesi hiç de şaşırtıcı değil. Yukarıdan çıkarılabileceği gibi, 1915 olayları için "soykırım" kelimesini kullanmamıştır. Belli medya organlarında, bu olayları "Ermenilere

karşı işlenen çirkin suçlar" olarak karakterize ettiği iddia ve rapor ediliyor. Deutsche Welle'ye göre, anıtı "Bundestag 2016 kararının ruhuyla" ziyaret ettiğini belirtmiş ve "kullanılan dilin yasal bir sınıflandırma değil, politik olduğunu açıklamıştır."[6]

Ancak; Güneydoğu Afrika'da 1904'ten 1908'e kadar Alman Sömürge Devleti'nin 20. yüzyılın ilk soykırımını Herero ve Nama halklarına karşı işlediğiyle alakalı Almanyadaki son gelişmeler, bugünün Namibyasının Herero ve Nama halkları tarafından yapılan doğrulanmış suçlamalarla ilgili olarak ciddi yasal sorunlarda bulunması dikkate alınmalıdır. Bu nedenle, Almanya'nın Bundestag 2016'yı savunması ya da bu tür trajik tarihi olayları keyfi ve yasadışı olarak soykırım olarak nitelemesi mümkün değildir.

Buna ek olarak, Merkel'in Ermenistan'daki Birinci Dünya Savaşı'na ilişkin sözleri de onun Hıristiyan temeli ve Ermenistan lehine önyargılarının bir yansımasıdır. Evet, o yıllarda o cephede pek çok insan hayatını kaybetti ve Ermenilerin yasını paylaşmak yanlış değil. Ancak aynı zamanda sayıca eşit ya da daha fazla Türk ve Müslüman da, birçoğu Ermeni olan insanların elinde zulüm görerek can verdi. Böylelikle, Merkel'in madalyonun diğer tarafını ihmal etmesi ve çarpık Ermeni anlatısını gerekçesizce desteklemesi Almanya'nın nerede ve nasıl durduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır. Böylelikle Merkel, Kafkasya'daki emellerini yerine getirme şansını yitirir.

Son olarak, Almanya'nın Kafkasya'ya olan ilgisinin yeni olmadığının altı çizilmelidir. Bu yıl üç Güney Kafkasya devletinin kuruluşunun yüzüncü yılını anarken, o yıllarda Kafkasya'nın şekillenmesinde Alman katılımı da tarihsel perspektifte karşımıza çıkıyor. Bazı kaynakların bildirdiğinden farklı olarak, Merkel'in bölgeye yaptığı ziyaret, benzeri görülmemiş bir durum değil, aksine, bölgedeki geleneksel Alman özlemlerinin sürekliliğinin çağdaş bir kanıtıdır.

**Fotoğraf: Deutche Welle*

[1] German Media Deems Merkels Caucasus Tour a Signal to Putin, *Sputnik International*, 26 Ağustos 2018, https://sputniknews.com/europe/201808261067487771-merkel-visit-south-caucasus/; Melissa Eddy, Merkel and Putin Sound Pragmatic Notes After Years of Tension, *New York Times*, 18 Ağustos 2018, https://www.nytimes.com/2018/08/18/world/europe/merkel-putin-russia-germany.html.

[2] Important partner for energy supplies, *The Federal Chancellor*, 25 Ağustos 2018, https://www.bundeskanzlerin.de/Content/EN/Reiseberichte/2018_en/2018-08-25-merkel-aserbaidschan_en.html; Closer cooperation with Georgia (The Federal Chancellor, 25 Ağustos 2018), https://www.bundeskanzlerin.de/Content/EN/Reiseberichte/2018_en/2018-08-23-merkel-kaukasusreise_en.html; Peaceful solution for Nagorno-Karabakh (The Federal Chancellor, 24 Ağustos 2018), https://www.bundeskanzlerin.de/Content/EN/Reiseberichte/2018_en/2018-08-23-merkel-armenien_en.html.

[3] German Lawmaker Unable To Accompany Merkel On Azerbaijan Trip Because Of Nagorno-Karabakh Visit., *Radio Free Europe*, 21 Ağustos 2018, https://www.rferl.org/a/german-lawmaker-unable-to-accompany-merkel-on-azerbaijan-trip-because-of-nagorno-karabakh-visit/29445917.html.

[4] South Caucasus: assessing Chancellor Merkels visit, *Azer News.*, 30 Ağustos 2018, https://www.azernews.az/nation/136914.html.

[5] German Minister Calls for Payment Channels Independent of US, *The New York Times*, 22 Ağustos 2018, https://www.nytimes.com/aponline/2018/08/22/world/europe/ap-eu-germany-us.html.

[6] Atrocities against Armenians should not be forgotten says Chancellor Merkel, *Deutche Welle*, 24 Ağustos 2018, https://www.dw.com/en/atrocities-against-armenians-should-not-be-forgotten-says-chancellor-merkel/a-45216104.

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2026. "MERKEL'İN GÜNEY KAFKASYA ZİYARETİ: BÖLGEYEYLE İLGİLİ ALMAN ULUSAL ÇIKARLARININ ORTAYA KONULUŞU VE OLASI AÇMAZLAR." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2018 / 22. Eylül 07. Erişim Kasım 10, 2026. https://mail.avim.org.tr/tr/Analiz/MERKEL-IN-GUNEY-KAFKASYA-ZIYARETI-BOLGEYEYLE-ILGILI-ALMAN-ULUSAL-CIKARLARININ-ORTAYA-KONULUSU-VE-OLASI-ACMAZLAR

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır